

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Al. ...
87-1 ...
...
KRS 000041652
NIP: 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

poprzedni nr
#: 586 / 103
AN

Grudziądz

Grudziądz
1.01.2000 Warszawa AK
Rou Agnieszka
z d. Dereńgowska
ps. „Aga”
ul. v. Bujalska
K: 586/586 Pom

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

..... Pau Agnieszka .....

..... T. II: 586/586 Som .....

..... Gudsieda A. S. ....
..... Warszawa .....

I./1. Relacja k. 2 s. 1-3

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 6 s. 1-6

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora k. 1 s. 1-2

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

1) k. 1 s. 1-2 i k. 2 s. 1-2

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 5

VI. Fotografie brak

I/1. Relacja - Rau Agnieszka

1) Relacja opisana przez Agnieszkę Rau, dot. jej działalności podziemnej,
rękopis, oryg. K2 51-3

Ja Agnieszka Rau z domu Deregoska, Franciszka i Viktorii z domu Brymańskiej / środowisko mieszczańskie / wyszłam zamęż za Stanisława Rau'a i zamieszkałam w Gndziądzu a następnie w Chelmnie. Przed wojną ukoiwryłam Gimnazjum w Gndziądzu i do wybuchu wojny nie pracowałam. W czasie działań wojennych, uciekając przed nawałą hitlerowska, znalazłam się w Warszawie. Po kapitulacji w 1939 roku, wróciłam do Gndziądza do Rodziców, którzy tu pozostali.

W międzyczasie wyjechałam do Chelmu, gdzie przed wojną mieszkalam, aby odzyskać moje mieszkanie i rzeczy. Zabrykadowałam się u znajomych, gdyż mieszkanie moje było zajęte przez Niemców. Tam u znajomych / matrisko Dziekanowie / odnalazłam miłe „Gestapo“ i zaaranżowałam. Pytałam mnie o męża, który był Przemysławem Lw. Lach. i różne inne rzeczy. Okazywałam się, że mieszkam w Gndziądzu sama z dzieckiem i mierzem gdzie mają się znajdować. Po kilku godzinach przeducham pozwolono mi wyjechać. W styczniu 1940 r. w czasie mojej nieobecności przyszło „Gestapo“, przeszukując mieszkanie Rodziców, w poszukiwaniu radia, robiąc rewizję. Na drugi dzień zgłosiłam się do „Gestapo“ na ul. Skypiskiej. Wysumiżto między oskarżeniami propozycję zmianny matrosiovej, ze względu na to, że może zginać, jak mówią a dziecko powinno się uczyć po niemiecku.

Przejechałam o czasokres na zastanowienie się. W nocy uciekłam z dzieckiem do Warszawy. Tam spotkałam się z moim mężem, który włączył się do organizowania ruchu oporu, do którego i ja się zaangażowałam, wykonyjąc

z porzątku polecenia mego męża a następnie w styczniu 1942
 zostawałam przez mjr. Jana Nowickiego, Janowskiego, pseud.
 "Bior", "Basa", "Jan", zaprzysiężona do Org. Podz. A. H.,
 jako kurier do specjalnych zadań, na trasach: Warszawa,
 Kraków, Gndziądz, Berlin. Mój pseudonim "Aga"

Na rozkaz Organizacji A. H. zaczęłam pracować
 w S. G. Farben na ul. Starowieckiej w Warszawie, jako
 prokurent. Wyposarżona w prawdziwe dowody osobiste,
 znając język niemiecki byłam b. przydatna.

W połowie października 1943 r. w nocy kiedy miałam
 jechać najajutrz do Krakowa z polecenia dyr. Beckera
 /który był prawdopodobnie naszym współpracownikiem/ do Banku
 Dawidowego w Krakowie a z polecenia Organizacji miałam
 przewieźć walizeczkę z 400.000.- Ostmarkami, które nastę-
 pnie miały być dalej przesłane przez innego kuriera na
 wschód dla naszych partyzantów oraz inne dokumenty,
 przysłał "Gestapo" i zaarrestował mnie wraz z mężem
 i 11-letnią córką. Kakar rewizji był na mnie. Mzja dopisała.

W czasie rewizji "Gestapo" znalazło na stole dokumenty
 niemieckie, które wiązały się z moją pracą w S. G. Farben.
 Walizeczka z pieniędzmi i dokumentami umieszczona na
 antresoli i w czasie rewizji niemy jej nie odnaleźli.
 Łaskoczyło ich to, że pracowałam w niemieckiej firmie.
 Znaleźliśmy się na "Tawaku". Na przesłuchaniu pytano
 nas sugerowali, że może jest oficerem i że należymy do Organiz.
 Po naszych zaprzeczeniach, nie mówiono już o mężu, tylko
 o mojej wyjazdach do Gndziądza, w którym organizowaliśmy
 punkty przerzutowe i miejsca dla spalonych. Podali bratko.
 Gdy cięgle zaprzeczałam, zaczęto mnie bić po głowie, nogach

i gdzie popadło. Gdy wróciłam do celi pakowania i składowania, koleżanki udzielały mi pomocy, zwłaszcza lekarki więzienne a szczególnie dr. Czuperska.

Przez strażniczkę Marię Sutkowską nawiązałam łączność z Organizacją, wskazałam miejsce ukrytych dokumentów i pieniędzy. W końcu stycznia 1944 r. R.G.O. uzyskało zgodę na zabranie dzieci z Pawiaka, udało się wyrzucić moją córkę, mającą wówczas 12 lat, była harcerką, wraz z rodziną na tajne komplety i uciekła do Szanghaju Szeregów.

Na moje polecenie, pomimo że mieszkanie moje nie było jeszcze oczyszczone, córka moja zabrała opaski zabezpieczające zamek, wyniosła walizkę z pieniędzmi i dokumentami do Organizacji.

Organizacji udało się wydostać nas z więzienia.

Po tych przeżyciach, stan mojego zdrowia pogorszył się na tyle, że muszę mieć osobłą opiekującą się mną.

Mam I grupę inwalidztwa wojennego.

Mój brat Stanisław „Janusz” był dowódcą w Powstaniu i za bohaterstwo, został odznaczony orderem „Wirtuti Militarii” oraz innymi odznaczeniami. Po różnych kontuzjach i chorobach zmarł i został pochowany w Gmduńsku. Rodzice moi zginęli w czasie działań wojennych.

Pracowałam społecznie i na pół etatu w P.T.T.K. Jestem członkiem ZBOWiD-u i L. T. Wojennych.

Odznaczona zostałam Krzyżem Anny Królowej, Srebrnym Krzyżem Łasicy z Mieczami, Krzyżem Kawalerskim, Medalem Wojska poraz 1, 2 i 3.

Agnieszka Rau

1/2. Dokumenty - Rau Agnieszka:

1. Seg. nr 28909 Medalu Wojska (trzykrotnie),
kserokop. oryg. k. 1 s. 1
2. „Zasmiadzenie” Stanisława Stechowskiego,
mpis kserokop. k. 1 s. 2
3. Zasmiadzenie Armii Czerwonej - Śliwickiej
z 28.12.1974, kserokop. oryg. k. 1 s. 3
4. Seg. nr 36152 i 3684 (Rau-Bujalska)
Srebrnego Krzyża Zasługi i Miecza,
kserokop. k. 2 s. 4-5
5. Seg. nr 25573 Krzyża Armii Krajowej,
kserokop. oryg. k. 1 s. 6

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

LEGITYMACJA Nr 28907

Stopień i imię, nazwisko .... szer. z. cenż.

RAU AGNIESZKA ps. "AGA"

Oddział AK

Odznaczony został po raz 1, 2 i 3

Medalem Wojska

Podstawa: Zarządzenie Szefa Sztabu
Głównego
z dnia 1 lipca 1948

Londyn dnia 15 sierpień 1948r.

[Signature]
M. Walega.

1

2

Z a ś w i a d z e n i e

Stwierdza się, że kol. Agnieszka Rau, pseud: "Aga" zamieszkała Ostróda ul. Pieniężnego 44 m.2, znana jest z okresu okupacji hitlerowskiej jako kurierka i więzień Pawiaka.

Wymieniona wraz z mężem i córką Inką, należeli do organizacji podziemnych POZ, od 1942 roku do A.K. i wykazali wiele poświęcenia, patriotyzmu oraz odwagi żołnierskiej.

Kol. "Aga" była kurierką do specjalnych zadań na trasach: Warszawa - Grudziądz - Kraków - pod dowództwem mjr. "Bicza" - Nowickiego. Wyposażona w dobre dowody osobiste i znając język niem. przewoziła b. ważną pocztę oraz organizowała punkty przerzutowe i wyznaczała miejsca dla "spalonych". Była kilkakrotnie wyróżniona przez D-cę.

W czasie pobytu w Grudziądzu 14/15.XI.1943 roku została aresztowana wraz z córką Inką przez Gestapo i przewieziona na Pawiak.

Zawdzięczając oddziałowej celi ob. Sułkowskiej nawiązała łączność z Dr Czuperską, która umożliwiła jej kontakt z organizacją dla której wskazano miejsce ukrytych dokumentów przez aresztowaną "Agę".

Mąż wymienionej zany był w A.K. jako D-ca kpt. "Janusz" i za bohaterstwo został odznaczony orderem Virtuti Militari. Rodzice wymienionej zostali zastrzeżeni i spaleni przez Niemców w okresie działań wojennych.

Mąż, Janusz Rau, po ciężkiej chorobie zmarł i zwłoki zostały przewiezione z Ostródy na cmentarz w Grudziądzu.

Ze względu na patriotyczne i bohaterskie czyny położone w okresie walk z hitlerowskim okupantem, zasługuje na uwzględnienie prośby celem uzyskania mieszkania w rodzinnym mieście Grudziądzu.

Warszawa, dnia

B. więzień Pawiaka

/-/ Dr Anna Czuperska-Słiwicka

Z-ca Kom. Okręgu POZ Warszawa -
Miasto i d-ca IV-go Rej. A.K.
Warszawa - Śródmieście.

/-/ Stanisław Steczkowski
pseu. "Zagończyk"

Niniejszym zaświadczam, że znana mi osoba była
 była niezmiarką polityczną Paniąka Agnieszka Rau,
 urodzona w 1913 r. zamieszkała w Grudziądzu, została
 aresztowana przez Gestapo w październiku 1943 r. wraz
 z mężem i małoletnią córką. W czasie przesłuchań w
 Al. Szucho była bita, torturowana po głowie, twarzy
 i kończynach dolnych. Przy badaniach lekarskich stwier-
 dzono krwiaki na głowie, brozoce na twarzy
 oraz rozległe siniace na kończynach dolnych. Z powodu
 braku miejsc w szpitalu więziennym, przez cały okres
 pobytu na Pawiaku lekownie była ambulatoryjnie
 (przez krótko w caeli więziennych a następnie w ambulatorjum
 przy szpitalu). Ponieważ niekiedy zdarzały się bóle
 głowy, bezsenność i lęki - występowały objawy nerwicy lękowej.
 W marcu 1944 r. została zwolniona.

Zaswiadczenie wydane dla Z. W. S.

Anna Czuperska-Słwicka
 lek. med. spec. chorób wewnętrznych

Anna Czuperska
 lek. med. spec. chorób wewnętrznych

Anna Czuperska-Słwicka
 b. niezmiarką polityczną Paniąka od
 24.XI.1940 r. do 31.VII.1944 r. funkcję
 był lekarzem więziennego szpitala od-
 działu kobiecego Pawiaka, członkiem
 kierownictwa Komunistycznej
 siatki więziennej.
 zam. Al. Prądnik 9m 17
 00-565 Warszawa

Warszawa 28.XII.1974.

Związek Inwalidów Wojennych PRL
 Oddział w Grudziądzu
 30-300 GRUDZIĄDZ, Mickiewicza

za zgodności

PREZES Oddziału ZIW PRL
 Grudziądz
 Jerzy Jankowski

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

LEGITYMACJA Nr 36152.....

Stopień, imię, nazwisko ....Szer.....

RAU Agnieszka

..Ps.: "AGA".....

Oddział .....

Odnaczony został SREBRNYM

KRZYŻEM ZASŁUGI Z MIECZAMI

Podstawa: Dz. Pars. Nr 02k1596.49.

Londyn, dnia 30. grudnia 1949. r.

[Handwritten signature]

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

LEGITYMACJA Nr 36848

Stopień, imię, nazwisko Ochot.

KAU-PUJALSKA IRENA

ps. " Ina "

Oddział

Odznaczony został KRZYŻEM ZASŁUGI Z MIECZAMI

Dz.Pers.Nr.3 z 15/8.49

Podstawa:

Londyn, dnia 30 grudnia 1949

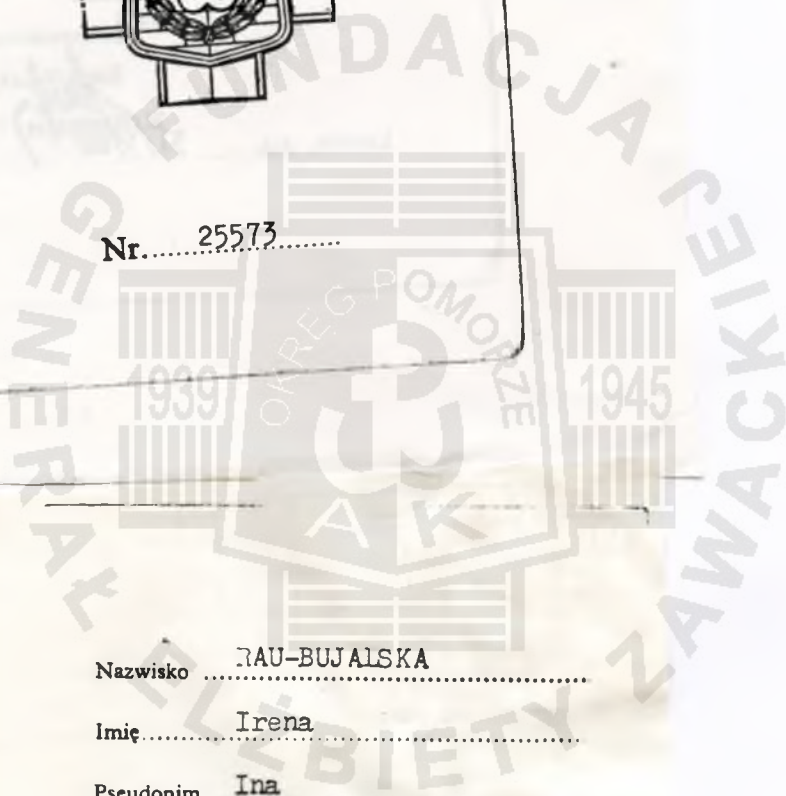
FUNDACJA
GENERAL
1939
OKREG
ELŻBIETA

5
5

**LEGITYMACJA
KRZYŻA ARMII KRAJOWEJ**

Nr. 25573.....

Nazwisko RAU-BUJAŁSKA.....

Imię Irena.....

Pseudonim Ina.....

Przydział A.K. Warszawa.....

Szare Szeregi.....

Odnaczony został
KRZYŻEM ARMII KRAJOWEJ

ustanowionym dnia 1 sierpnia 1966 roku przez
dowódcę A.K. gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego
dla upamiętnienia wysiłku Żołnierza Polski
Podziemnej w latach

1939 — 1945 Przewodniczący
Komisji Krzyża

Podpis: *M. Mandziara-Swój*
M. Mandziara-Swój

Londyn, dnia 27.3.90......

III/1. Materiały dotyczące rodziny
Dau Agnieszki.

1. Leg. nr 13229 Orderu Wojennego

VM kb. v Władysława Dau,

kserokop. omg.

ku. 1 s. 1-2

4

BIURO KAPITUŁY
ORDERU WOJ. "VIRTUTI MILITARI"

stwierdza, że Podporucznik

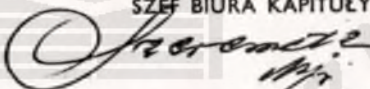
Władysław RAU

jest kawalerem Orderu Wojennego

"VIRTUTI MILITARI"

kl. 5-aj

SZEF BIURA KAPITUŁY

Szeremeta, mjr

Londyn dnia 11/XI. 1948

Podpis właściciela legitymacji

IV/1. Korespondencja bieżąca, - Pan Agnieszka

1) Pismo Fundacji do Agnieszki Rau, z dnia 11 kwietnia 1996 roku,
manuskrypt K1 S1

2) Pismo SZŻAK do Fundacji, z dnia 14 marca 2001 roku, kopia.
Rekopis K1 S2

1

FUNDACJA
Archiwum Pomorskiej Armii Krajowej
ul. W. Gąsbery 2, tel. 271 136
87-100 TORUŃ

L.dz. 578/A/96

1

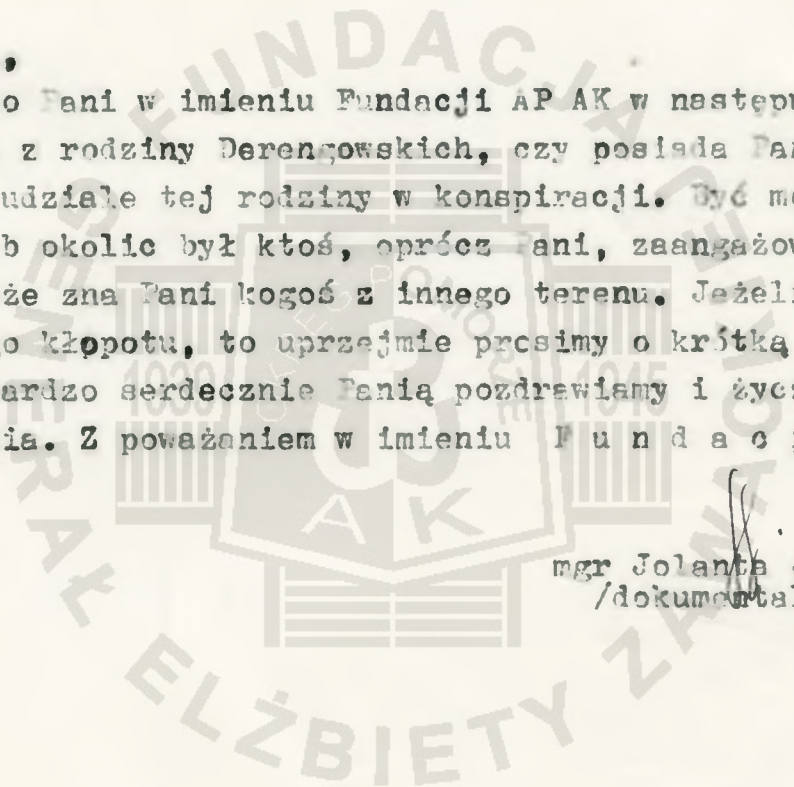
Toruń, 11.04.1996 r.

Sz. Pani
Agnieszka Rau

86-300 GRUDZIĄDZ

Szanowna Pani,
zwracam się do Pani w imieniu Fundacji AP AK w następującej sprawie:
pochodzi Pani z rodziny Derengowskich, czy posiada Pani jakieś
wiadomości o udziale tej rodziny w konspiracji. Być może na terenie
Grudziądza lub okolic był ktoś, oprócz Pani, zaangażowany w pracę
podziemną. Może zna Pani kogoś z innego terenu. Jeżeli nie sprawi
to zbyt dużego kłopotu, to uprzejmie prosimy o krótką informację.

Bardzo serdecznie Panią pozdrawiamy i życzymy dużo
dobrego zdrowia. Z poważaniem w imieniu F u n d a c j i

mgr Jolanta Jakubowska
/dokumentalistka/

S.Z.Z.A.K.
Kloto Grudziadz.

Światowy Związek
Żołnierzy Armii Krajowej
Kloto w Grudziadzu

Grudziadz dn. 14.03.2001. 2

L. dz 10/2001

Fundacja. Archiwum
Pomorskie Armii Krajowej
Tom III

W odpowiedzi na pismo L. dz. 468. POM. 2001 z dn. 26.02.2001
podejmemy domę osób działających na Pomorzu w konspiracji
które zmarły od 1go grudnia 2001.

1. Rau Agnieszka w. 19.03.1914 w Grudziadzu, Zmarła
7.01.2001. w Grudziadzu, Pochowana na emmenterze komu-
nalitym w Grudziadzu. Od 1942 r. pamiata srodka w A.K.
w charakterze kurjera, na trasie Warszawa - Berlin - Krakow -
Grudziadz, Za czinowalnosci w A.K. zostala awentowana i uwiszio-
na na „Pomniaku” wraz z myszem. 19 letnia cotka. Za walkę
o Niepodleglosci zostala odznaczona krzyzami:

Krzyz Armii Krajowej, Krzyz Zaslugi z mieczami, Krzyz kaw. O.P.
Krzyz Powstanczy, Medalale W.P. 1-2-3 stopnia.

2. Liejka Wyciszek w. 9.03.1924 w Turonie. gm. Grudziadz.

Zmarla w sierpniu 2001. w Grudziadzu, Pochowana na ementa-
terze komunalnym w Grudziadzu, Pamiata srodka w Armii Krajo-
wej od 07.1942 r. w charakterze kolportera prazy podziemnej.
Za walkę o Niepodleglosci odznaczony zostal krzyzem Armii kra-
jowej. 10.08.1991.

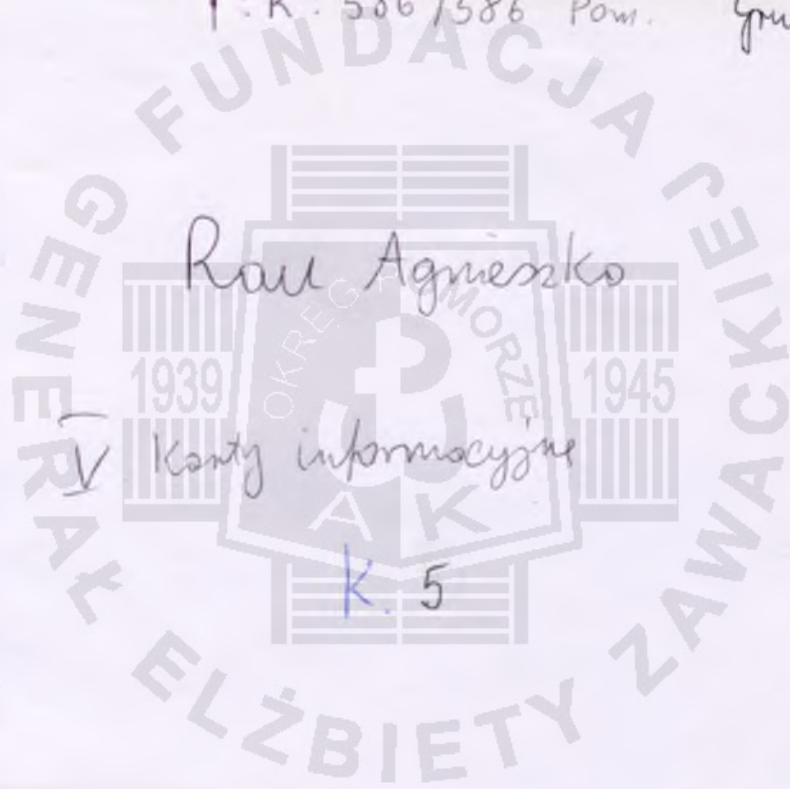
Światowy Związek
Żołnierzy Armii Krajowej
Kloto w Grudziadzu

Sekretarz Klota S.Z.Z.A.K.

Janet. Prochorki

Wplynelo dnia _____
L.dz. 797 POM 2001
D.W

T:K: 586/586 Pom. Grudziądz

T. K-526

3 Grudziądz
W-wa
1

4. Rau Agnieszka 5

6 7 2 d. Derengowska

8 Franciszka Wiktoria 9

10. Gstroda 11.

12. ul. własna adres:
86-300 Grudziądz

Ran Agnieszka
Kunowska PK
ul. Górnica 2

PK
Górnica 2
ul. Górnica 2

inf. w sprawie prelekcji 12 VI 80 godzina 20.00-21.00

Ram Agniczka

17 K
Gondryda
N-wa 3

miszka w tunc, przyjeżdża do Gondryda
Gondryda ...
siedzi na Pawiatu
dokimny wytworzone me wytworze w Pawiatu
podaje p. Glinicka

11 78 Konieczni postarali się o relacje

6/V oddziałam (prezty do p. Szykowskiej)
fotografy "maty partyzant"

++ Rau Agnieszka

Gruździe
4

Nota biograficzna

zob: "Biuletyn" Fundacji nr 1/2000

szk. III 101

†. Frau Agnieszka ^{Grodzielewoze Dom.}
c. Franciszka W-wa 5
PK

nr. 13.03. 1943 Grodzisze

w komsp. 02. 1942-08. 1944 W-wa

zob. Lista członków Św. Zw. ZAK
Odr. Tomii, s. 68; †. problem. „emp.
kombat.”

AK III/11

Rau Agnieszka

K-586
RT-1988

86-500 Gudziszka

Ostroda

K-586

AK Grudziń
W-u

Rau Agnieszka